

Under många årtionden har åkerarealen i Sverige minskat, både små och stora åkerskiften har planterats med skog och mycket små mängder ny åker har brutits fram från skogsmark. I de fall det skett är det oftast fråga om små så kallade viltåkrar.

Men med dagens stigade matpriser och därmed också stigande priser på åkermark så kan det faktiskt vara av intresse att snegla lite på skogen för att se om det är möjligt att anlägga en åker istället.

Innan man börjar

Först gäller det ju att hitta någon lämplig mark, det man vill ha är så stora skiften som möjligt, i.a.f. om det är det ekonomiska värdet man har i åtanke. Även om man kanske inte bryter fram hela den tänkta åkermarken på en gång så kanske man vill expandera arealen i framtiden. Gamla kartor är en bra början, på Lantmäteriet finns en tjänst kallad "Historiska kartor" där man kan hitta kartor från 40-talet och bakåt. Kanske finns det åkermark som platerats igen och nu är "gammelskog", där har man fördelen att det redan skett en viss stenplockning även om stenar hela tiden trycks upp till ytan med årens gång. Det man vill åt är ju som sagt någorlunda lättbruten mark utan allt för stora stenblock eller berg, att kika på marken och försöka få en bild av hur berg går under marken är nödvändigt, kanske också att gå med ett spett och försöka säkerställa att det inte finns berg allt för nära markytan. Jordarten är en annan viktig aspekt, det är ingen idé att bryta en åker på en jord som är väldigt mager och ändå inte kan ge några skördar att tala om. När man väl hittat ett område som man tror på bör man kontakta Skogsstyrelsen för att kontrollera så att det är grönt ljus att bryta, är området över en halv hektar behöver man lämna in en avverkningsanmälan och i den kan man kryssa i att man i framtiden tänker ha marken som jordbruksmark. Men även om det är under en halv hektar bör man kontakta både Länsstyrelse och Skogsstyrelsen för att försäkra sig om att man inte får problem i framtiden. Det gäller då inte bara själva ytan för den tilltänkta åkern utan även eventuella diken för avvattning.

Brytningen

Förståeligt nog måste skogen bort innan man kan få någon åkermark och för att få in ljus på åkern är det bra om man tar i lite med avverkningen så man får en skoglös remsa närmast åkerkanten. Hur man går till väga med detta är ju en smaksak, är det lite större arealer med uppvuxen skog är det förmodligen bäst att ta in avverkningshjälp i form av skördare som avverkar, gör man detta kan man förmodligen också få hjälp med att samla ihop det överblivna materialet (grenar, toppar o.s.v.) i högar för försäljning. Vissa företag har även stubbskördare så att man på så sätt blir av även med dessa.

Det finns även firmor som har stora fräsar som både rår på stubbar och rötter såväl som stenar och resultatet av detta innebär att man får en nästan harvningsfärdig mark. Ytterligare ett alternativ är att använda grävmaskin för att bryta stubbar, stora rötter och stenar.

Det är ju även fullt möjligt att göra arbetet manuellt, det gick förr och det går nu med, men man får räkna med en otrolig arbetsinsats och i dagens läge är det nog inte försvarbart annat än till väldigt små ytor. Manuella stubbrytare består oftast av en ställning på tre ben, ungefär som ett indiantält, som man ställer över stubben och i toppen där ställningen möts finns en vinschanordning. Man får sedan gräva runt stubben för att frilägga den en aning och eventuellt hugga av de kraftigaste rötterna en bit ut. Sedan fäster man vinschen i stubben antingen genom att man frilagt den så mycket att man kan slå den runt någon av de stora rötterna eller genom att borra sig igenom stubben och på så sätt fästa vinschen. Efter detta är det "bara" att hiva upp stubben. Det är enorma krafter i rörelse under ett sådant arbete och många är de som under årens lopp dött av att något gått snett under brytningen.

Har man väl fått bort stubbar, stora rötter och stenar från marken är det avvattningsarbete som gäller. Diken runt om åkern är förmodligen nödvändigt och beroende på hur vattensjuk marken är så kan även dränering av åkern vara aktuell.

Efteråt

När nu åkern "är på plats" bör man ta ett prov på jorden och få det analyserat så man får reda på vilka näringsämnen man har brist på. Gödsel i stora mängder och under flera år kommer garanterat att behövas för att få en bra jord och så får man gödsla med konstgödning beroende på resultatet av jordanalysen.